

REFERENCES

Amosha, O. I., Antoniuk, V. P., and Zemliankin, A. I. *Aktyvizatsiia innovatsiinoi diialnosti: orhanizatsiino-pravove ta sotsialno-ekonomichne zabezpechennia* [Enhancing innovation: the legal and socio-economic security]. Donetsk: IEP NAN Ukrainy, 2007.

Ankudovych, T. Ie. "Metodolohichni zasady modeliuвання indykatoriv innovatsiinoho rozvytku promyslovosti" [Methodological principles modeling of indicators of innovative industrial development]. *Biznes Inform*, no. 11 (2011): 60-62.

Fedulova, L. I., Aleksandrova, V. P., and Bazhal, Yu. M. *Innovatsiinyi rozvytok ekonomiky: model, systema upravlinnia, derzhavna polityka* [Innovative economic development: model, system management, public policy]. Kyiv: Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy; Osnova, 2005.

Fedulova, L. I. "Perspektyvy innovatsiinoho rozvytku promyslovosti Ukrainy" [Prospects for the development of innovative industry of Ukraine]. *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 2 (2006): 58-76.

Heiets, V., and Semynozhenko, V. *Innovatsiini perspektyvy Ukrainy* [Innovative perspectives of Ukraine]. Kharkiv: Konstanta, 2006.

Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2008 rotsi [Research and Innovation in Ukraine in 2008]. Kyiv: IVTs Derzhkomstatu Ukrainy, 2009.

Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2009 rotsi [Research and Innovation in Ukraine in 2009]. Kyiv: IVTs Derzhkomstatu Ukrainy, 2010.

Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2010 rotsi [Research and Innovation in Ukraine in 2010]. Kyiv: IVTs Derzhstatu Ukrainy, 2011.

Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2011 rotsi [Research and Innovation in Ukraine in 2011]. Kyiv: IVTs Derzhstatu Ukrainy, 2012.

Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2012 rotsi [Research and Innovation in Ukraine in 2012]. Kyiv: IVTs Derzhstatu Ukrainy, 2013.

"Naukova ta innovatsiina diialnist (1990 – 2012 rr.)" [Research and Innovation (1990 – 2012 years)]. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Zakharchenkov, O. S. "Problemy innovatsiinoho rozvytku promyslovykh pidpryemstv v Ukraini ta formuvannia stratehii innovatsiinykh peretvoren" [The problems of innovative development of the industrial enterprises in Ukraine and a strategy of innovative change]. *Biznes Inform*, no. 2 (2012): 57-61.

Zhykhor, O. B. "Formuvannia innovatsiinoi polityky rozvytku rehioniv: antykrizovi zachody" [Formation of innovative development policy: anti-crisis measures]. *Biznes Inform*, vol. 1, no. 2 (2011): 21-25.

УДК 330.1

КОНЦЕПЦІЇ ТА ПАРАДИГМИ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© 2014 ГЛУШКО О. В.

УДК 330.1

Глушко О. В. Концепції та парадигми в управлінні економічною стійкістю машинобудівних підприємств

У статті розкрито фундаментальні характеристики концепцій та парадигм управління економічною стійкістю машинобудівного підприємства. Розглянуто та систематизовано засадні основи управління економічною стійкістю підприємницької структури. Сформована в дослідженні інформація є передумовою для визначення концепції управління економічною стійкістю суб'єкта господарювання, адекватної сучасним постіндустріальним ринковим тенденціям. Запропоновано змістовні та науково обґрунтовані принципи для формування адаптивної концепції встановлення економічної стійкості підприємницької структури. Наведено формат реалізації концептуального спрямування управління економічною стійкістю машинобудівного підприємства, який враховує актуальні парадигми сучасних ринків товарів і капіталу в контексті реалізації стратегічних завдань економічної одиниці. Обґрунтована доцільність використання запропонованої концепції управління економічною стійкістю підприємства на основі аналізу теоретичного та практичного досвіду у сфері досліджуваної тематики.

Ключові слова: управління економічною стійкістю підприємств, концепції управління, парадигми, концептуальні підходи, засадні умови.

Рис.: 2. **Бібл.:** 13.

Глушко Олег Володимирович – аспірант, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)
E-mail: oleh_hlushko_v@ukr.net

УДК 330.1

Глушко О. В. Концепции и парадигмы в управлении экономической устойчивостью машиностроительных предприятий

В статье раскрыты фундаментальные характеристики концепций и парадигм управления экономической устойчивостью машиностроительного предприятия. Рассмотрены и систематизированы основополагающие основы управления экономической устойчивостью предпринимательской структуры. Сформированная в исследовании информация является предпосылкой для определения концепции управления экономической устойчивостью предприятия, адекватной современным постиндустриальным рыночным тенденциям. Предложены содержательные и научно обоснованные принципы для формирования адаптивной концепции установления экономической устойчивости предпринимательской структуры. Приведен формат реализации концептуального направления управления экономической устойчивостью субъекта хозяйственной деятельности, который учитывает актуальные парадигмы современных рынков товаров и капитала в контексте реализации стратегических задач экономической единицы. Обоснована целесообразность использования предложенной концепции управления экономической устойчивостью предприятия на основе анализа теоретического и практического опыта в сфере исследуемой тематики.

Ключевые слова: управление экономической устойчивостью предприятий, концепции управления, парадигмы, концептуальные подходы, основополагающие условия.

Рис.: 2. **Библ.:** 13.

Глушко Олег Владимирович – аспирант, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)
E-mail: oleh_hlushko_v@ukr.net

UDC 330.1

Hlushko Oleh V. Concepts and Paradigms in Management of Economic Sustainability of Engineering Enterprises

The article reveals fundamental characteristics of concepts and paradigms of management of economic sustainability of the engineering enterprise. It considers and systemises fundamental grounds of managing economic sustainability of the entrepreneurial structure. The information, formed in the study, is a prerequisite for identifying the concept of management of economic sustainability of the enterprise – adequate for modern post-industrial market tendencies. The article offers essential and scientifically justified principles for formation of the adaptive concept of establishment of economic sustainability of the entrepreneurial structure. It provides the format of realisation of the conceptual direction of management of economic sustainability of the economic subject, which takes into account topical paradigms of modern markets of goods and capital in the context of realisation of strategic tasks of the economic unit. It justifies expediency of use of the offered concept of management of economic sustainability of the enterprise on the basis of the analysis of theoretical and practical experience in the sphere of the studied subject-matter.

Key words: management of economic sustainability of enterprises, management concepts, paradigms, conceptual approaches, fundamental conditions.

Pic.: 2. **Bibl.:** 13.

Hlushko Oleh V. – Postgraduate Student, National University «Lviv Polytechnic» (vul. Stepana Bandery, 12, Lviv, 79013, Ukraine)
E-mail: oleh_hlushko_v@ukr.net

Дестабілізуючі фактори сучасного економічного середовища одного суб'єкта господарювання (наприклад, втрата платоспроможності) впливають на економічну стійкість його контрагентів. Інтеграційні умови діяльності на ринку товарів і капіталу зумовлюють потребу вироблення загальноприйнятої й адекватної економічним умовам концептуальної основи встановлення економічної стійкості мікроекономічного суб'єкта. Сучасні економічні умови вимагають розвитку поняття економічної стійкості, її змісту, надання чіткості та наукової обґрунтованості. Крім формування теоретичної основи і параметрів економічної стійкості машинобудівного підприємства, пріоритетним є розробка оціночно-аналітичних процедур, спроможних стати інформаційною основою ефективного управління економічною стійкістю підприємницької структури.

Формування концепції (розвиток теорії) економічної стійкості підприємства у відповідності з реаліями й оглядово досяжними очікуваннями в поступках (організаційно-технологічні зміни) економіки є актуальним завданням сучасних наукових досліджень у цій сфері теоретико-прикладних знань.

Складові концепції управління економічною стійкістю сучасного підприємства досліджуються науковцями контекстно й при вирішенні ними інших наукових проблем. Дослідники економічної стійкості суб'єкта господарської діяльності визначають концептуальну спрямованість інструментарію управління економічною стійкістю через системний підхід [1, 2, 3], ресурсну концепцію [4, 5], попроцесний менеджмент [6], інституційне середовище [7] та інші наукові парадигми [8, 9, 10, 11, 12, 13]. Невирішеною частиною досліджуваної тематики є адаптивність концепції управління економічною стійкістю підприємницької структури, яка б відповідала сучасним умовам функціонування ринку.

Мета статті полягає в систематизації існуючих концептуальних підходів і парадигм управління економічною стійкістю та формулювання засадних принципів реалізації адаптованої до трансформаційного середовища концепції економічної стійкості машинобудівного підприємства.

Дослідження економічної стійкості підприємств у контексті трансформаційних процесів у вітчизняному соціально-економічному просторі актуалізує питання концептуальної спрямованості управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств. У наукових економічних джерелах (у сфері економічної стійкості підприємств) детально не визначено переліку концепцій та парадигм управління рівнем цієї економічної категорії. Деякі науковці вважають, що «економічна стійкість підприємства є узагальнюючою характеристикою підприємства як складної відкритої системи, тому можливості забезпечення економічної стійкості підприємства пов'язані з використанням таких сучасних напрямів досліджень, як теорія хаосу, еволюційна теорія та теорія стійкості складних систем» [5, с. 9]. Запропоновані О. С. Харитонову підходи, на нашу думку, доцільно позиціонувати як базис для формування розширення пропонуваного переліку концепцій встановлення економічної стійкості суб'єктів підприємницької діяльності.

Концепції та парадигми управління економічною стійкістю машинобудівного підприємства передбачають розробку відповідного методичного та аналітичного інструментарію. Зміст концептуальних форм економічної стійкості очевидно найдоцільніше інтерпретувати шляхом опису змістовності їх ознак:

- ✦ реально обумовлена характеристика фундаментальних ознак комплексної економічної категорії;
- ✦ об'єктивний вибір методів діагностики (оцінки) та інструментарію управління економічною стійкістю суб'єкта господарювання;
- ✦ обґрунтована інтерпретація результатів оцінки та управління економічною стійкістю суб'єкта підприємницької діяльності.

Характерною відмінністю ефективної (дієвої) концептуальної спрямованості процесу забезпечення економічної стійкості організації є виділення в концепції способів розвитку сформованих економічних складових категорій з урахуванням зовнішніх чинників. Попри те, актуальним для сучасної концепції економічної стійкості є формування резервних фондів для підтримки економічно стійкого функціонування підприємства у стратегічній перспективі. При цьому в межах нової концепції чи парадигми необхідно проаналізувати оціночно-аналітичний інструментарій визначення економічної стійкості. З урахуванням цих факторів доцільно формувати механізм реалізації (використання) ресурсного потенціалу соціально-економічної системи в умовах дії дестабілізуючих чинників внутрішнього і зовнішнього середовища.

З метою аргументованої інтерпретації аналізу концептуальних підходів управління економічною стійкістю суб'єкта господарювання деякими науковцями використані базові положення ресурсної концепції, парадигми стратегічного управління та врахована специфіка забезпечення економічно стійкого функціонування суб'єкта підприємницької діяльності в умовах вітчизняного інституційного середовища. Результати дослідження концептуальних підходів і парадигм встановлення економічної стійкості машинобудівного підприємства схематично представлені на рис. 1. Особливістю теоретико-методологічного забезпечення економічної стійкості підприємств є використання декількох концепцій, в межах одного наукового дослідження, з метою досягнення релевантності результатів управління комплексною економічною категорією.

Вибір чи формування нової концепції економічної стійкості суб'єкта господарювання доцільно здійснювати, базуючись на таких принципах:

- ✦ відповідність змістового наповнення концепції управління економічною стійкістю господарської одиниці реальним економічним процесам конкретного трансформаційного середовища;
- ✦ ядро концепції повинно відображати науково-обґрунтовані тенденції стійкого розвитку соціально-економічної системи та враховувати сучасні тренди функціонування суб'єктів підприємницької діяльності;
- ✦ концептуальна спрямованість повинна формувати передумови для однозначного трактування вектору управління економічною стійкістю підприємств.

На рис. 1 проілюстрована різноманітність концептуальних підходів і парадигм, що використовуються для встановлення економічно стійкого функціонування машинобудівного підприємства. Аналіз цих засадних умов дозволяє визначити основні акценти управління економічною стійкістю суб'єктом підприємницької діяльності. Характерним для сучасної концептуальної спрямованості управління економічною стійкістю є позиціонування об'єкта управлін-

Рис. 1. Основоположна база формування концепцій та парадигм управління економічною стійкістю суб'єкта господарської діяльності

ня як комплекс взаємопов'язаних ресурсів із різним рівнем впливу кожної складової на загальну довгострокову стійкість економічної одиниці.

При формуванні засадних умов управління економічною стійкістю підприємств в основу беруться положення декількох концепцій чи парадигм. Вибір базових положень залежить від особливостей впливу ендегенних та екзогенних факторів. Залежно від обраного вектора встановлення економічної стійкості ринкового суб'єкта і буде залежати інструментарій управління цією комплексною економічною категорією. Також засадні умови управління економічною стійкістю інтерполюють технічні аспекти реалізації аналітичних, оціночних та управлінських процедур.

Концептуальне спрямування управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств повинно бути науково обумовленим та в повній мірі враховувати протидію сучасним дестабілізуючим екзогенним та ендегенним впливам на економічну одиницю. Враховуючи змістовні характеристики основних концептуальних підходів встановлення економічної стійкості організацій та стану екзогенного вітчизняного середовища, ми робимо припущення про доцільність формування інструментарію оцінки та управління економічною стійкістю підприємств на базі постулатів ресурсного та інституційного підходів. При цьому в контексті реалізації аналітичних та управлінських процедур рекомендуємо враховувати положення й інших концепцій чи парадигм, які адекватно інтерпретують сучасні економічні умови ринку.

Актуальним є той факт, що більшість концептуальних підходів не визначають чіткого завдання розвитку підприємницької структури, тобто не орієнтують менеджмент ні на капіталізацію активів ні на максимізацію прибутку. У контексті концептуального забезпечення управління економічною стійкістю підприємства доцільно враховувати стратегічні цілі та завдання функціонування економічної одиниці. Концепція чи парадигма управління економічною стійкістю суб'єктом господарювання повинна орієнтувати-

ся на виконання визначеного стратегічного вектору. Домінуючим стратегічним завданням управління економічною стійкістю підприємства в сучасному трансформаційному економічному середовищі є капіталізація активів ринкового агента. При цьому за умови впливу ряду ендегенних та екзогенних факторів це стратегічне завдання може змінюватись на максимізацію прибутку, завоювання частки ринку та інші.

Концепція управління економічною стійкістю підприємницької структури повинна враховувати значну кількість факторів як теоретичного так і практичного характеру. Попри те адекватність концепції зумовлює її відповідність сучасним економічним умовам ринку. Ринкові умови господарювання передбачають значну гнучкість апарату управління економічною стійкістю підприємств. Крім цього, є потреба у виробленні базових умов формування раціональних засадних умов забезпечення економічної стійкості суб'єкта підприємницької діяльності. З метою створення ефективної та об'єктивної парадигми встановлення економічної стійкості машинобудівного підприємства доцільно врахувати такі положення:

1. Диференціація стратегічного, операційного та тактичного управлінських рівнів. Допускається виділення двох рівнів стратегічного та тактичного.

2. Обґрунтоване використання концептуального базису на всіх етапах встановлення економічної стійкості суб'єкта підприємницької діяльності (оцінки чи діагностики, управління та регулювання).

3. Врахування потенціалу зміни екзогенних факторів, гаузеві особливості досліджуваного об'єкта, стан інституційного середовища функціонування господарської одиниці.

Комплексне використання визначених вище рекомендацій, чітке дотримання задекларованого концептуального підходу створює передумови для формування ефективної процедури реалізації концепції управління економічною стійкістю підприємства (рис. 2).

Визначена процедура управління економічною стійкістю відповідає сучасним економічним умовам функціонуван-

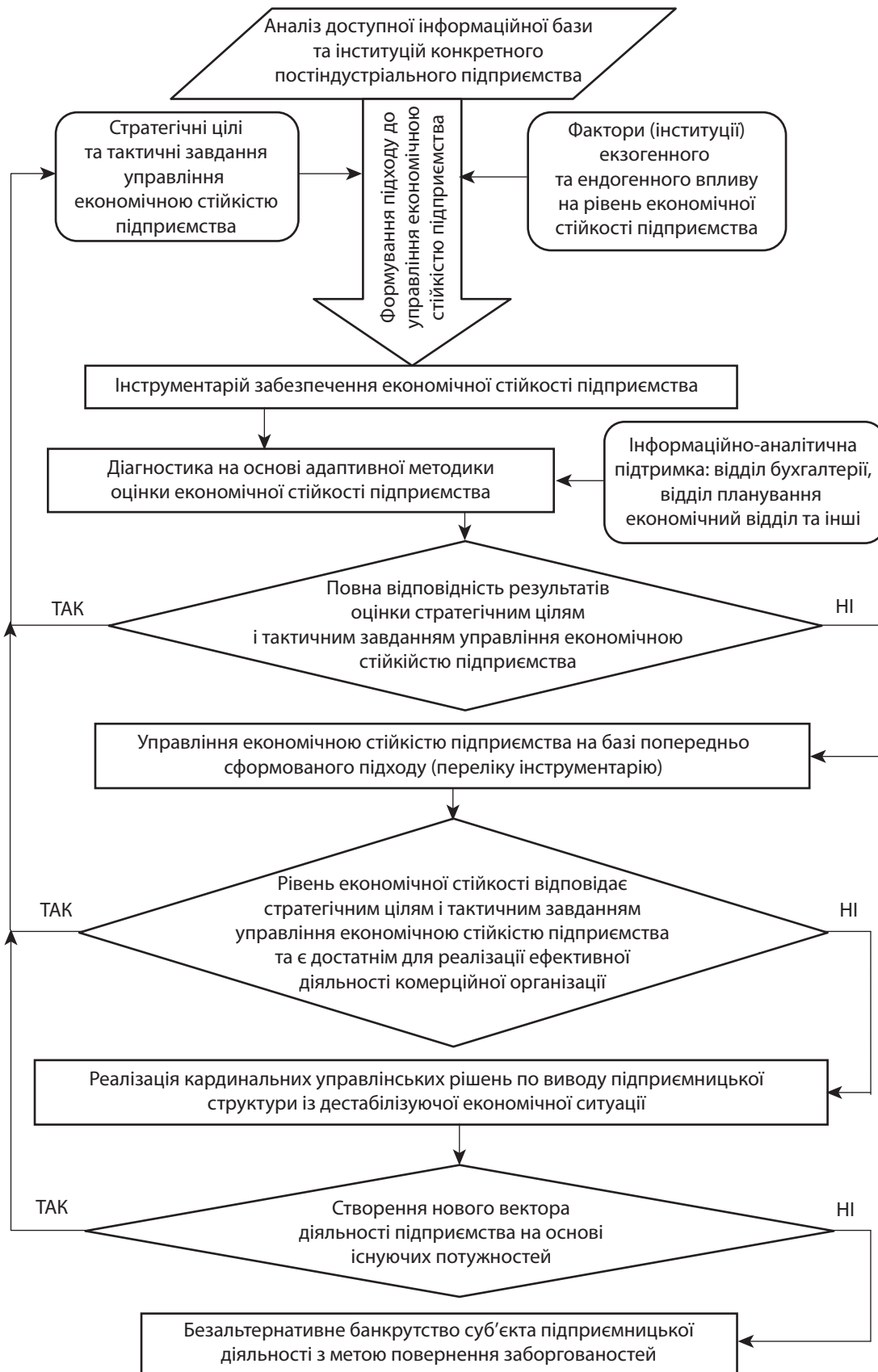

Рис. 2. Формат концептуального спрямування процесу управління економічною стійкістю машинобудівного підприємства

ня вітчизняних підприємств. Сформована схема реалізації концепції управління економічною стійкістю господарської одиниці характеризується наявністю блокової структури та логічним зв'язком між її елементами. Проілюстроване спрямування засадних умов володіє рядом переваг:

- ✦ демонструє завершеність концептуального спрямування;
- ✦ описує чітку послідовність реалізації процесу встановлення економічної стійкості підприємства;
- ✦ визначає можливість поєднання стратегічних цілей та тактичних завдань управління економічною стійкістю суб'єкта господарської діяльності;
- ✦ блокові конструкції не перевантажені методичними рекомендаціями, але при цьому передбачають значну деталізацію при їх реалізації.

Комплексне використання в концептуальному спрямуванні забезпечення економічної стійкості машинобудівного підприємства постулатів стратегічного і тактичного управління економічною стійкістю підприємницької структури зумовлене потребою як перспективної, так і миттєвої стабілізації економічного потенціалу. «... якщо при управлінні економічна стійкість підприємства потрапляє в позитивну зону управління, тоді більше уваги необхідно приділяти стратегічній складовій етапу управління економічною стійкістю підприємств. Якщо ж підприємства потрапляють на деякий час у збиткову зону, то можуть використовуватись елементи антикризового управління, та увага приділяється більше тактичній складовій управлінського процесу» [1, с. 167 – 168].

Запропонована на рис. 2 процедура реалізації концепції враховує основні аспекти управління економічною стійкістю суб'єктом підприємницької діяльності. На основі цього підходу можливо сформулювати систему інструментів для оцінки та управління економічною стійкістю господарською одиницею. При цьому ядро концепції враховує базові сценарії адаптації процесу управління економічною стійкістю суб'єкта господарювання та пропонує об'єктивні шляхи економічно стійкого розвитку підприємницької структури.

ВИСНОВКИ

Встановлено, що в дослідженнях спрямування засадних умов економічної стійкості машинобудівного підприємства реалізуються зміни з метою адаптації до динамічного, сучасного економічного середовища. Виділення основних концепцій управління економічною стійкістю створює можливості розуміння основоположних аспектів економічної стійкості суб'єкта господарювання. Запропоноване концептуальне спрямування управління економічною стійкістю суб'єкта господарської діяльності відповідає реальним умовам функціонування ринку та комплексно відображає змістовні характеристики досліджуваної економічної категорії. Описані процедурні аспекти реалізації розробленої концепції відрізняються чіткістю та варіативністю в процесі забезпечення, зокрема управління економічною стійкістю машинобудівного підприємства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Ареф'єва О. В.** Управління економічною стійкістю підприємств: монографія / О. В. Ареф'єва, Д. М. Городинська. – К.: Європейський університет, 2011. – 229 с.
2. **Іванов В. Л.** Управління економічною стійкістю промислових підприємств (на прикладі підприємств машинобудівного комп-

лексу): монографія / В. Л. Іванов. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2005. – 266 с.

3. **Гончаренко О. М.** Діагностика та інструментарій оцінки стійкого розвитку підприємства / О. М. Гончаренко // Економіка управління. Вісник Одеського політехнічного університету. – 2011. – Вип. 2 (36). – С. 312 – 319.

4. **Прокопчук О. А.** Забезпечення економічної стійкості сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / О. А. Прокопчук. – Житомир, 2008. – 20 с.

5. **Харитонova О. С.** Економічна стійкість підприємства як основа забезпечення його конкурентоспроможності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (підприємства машинобудівної та металургійної галузей) / О. С. Харитонova. – Луганськ, 2008. – 18 с.

6. **Бакунов О. О.** Концептуальні основи управління економічною стійкістю торговельного підприємства: монографія / О. О. Бакунов, О. В. Сергеева. – Донецьк: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2010. – 230 с.

7. **Лоханова Н. О.** Облік у системі управління економічною стійкістю підприємств: інституціональний підхід: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / Н. О. Лоханова. – Одеса, 2013. – 36 с.

8. **Максимова Л. В.** Аналітичне забезпечення оцінки стійкості машинобудівного підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (підприємства машинобудівної та металургійної галузей) / Л. В. Максимова. – Луганськ, 2009. – 20 с.

9. **Шатунова Т. О.** Діагностика економічної стійкості машинобудівного підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (підприємства машинобудівної та металургійної галузей) / Т. О. Шатунова. – Луганськ, 2010. – 19 с.

10. **Проценко Н. Б.** Організаційно-економічний механізм забезпечення довгострокової економічної стійкості промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (переробна промисловість) / Н. Б. Проценко. – Донецьк, 2008. – 20 с.

11. **Добровольська О. В.** Підвищення економічної стійкості аграрних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / О. В. Добровольська. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.

12. **Галько Л. Р.** Забезпечення та підтримка економічної стійкості промислового підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Л. Р. Галько. – Одеса, 2010. – 20 с.

13. **Семененко І. М.** Вплив результатів інноваційної діяльності на економічну стійкість підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (підприємства машинобудівної та металургійної галузей) / І. М. Семененко. – Луганськ, 2009. – 20 с.

REFERENCES

Aref'ieva, O. V., and Horodynska, D. M. *Upravlinnia ekonomichnoiu stiikestiu pidpriemstv* [Managing the economic sustainability of the enterprise]. Kyiv: Yevropeiskiy universytet, 2011.

Bakunov, O. O., and Serhieieva, O. V. *Kontseptualni osnovy upravlinnia ekonomichnoiu stiikestiu torhovelnoho pidpriemstva* [Conceptual foundations of economic sustainability of commercial enterprise]. Donetsk: DonNUET, 2010.

Dobrovolska, O. V. "Pidvyshchennia ekonomichnoi stiikesti ahrarykh pidpriemstv" [Increasing the economic viability of agricultural enterprises]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.04*, 2008.

Honcharenko, O. M. "Diahnostyka ta instrumentarii otsinky stiiokho rozvytku pidpriemstva" [Diagnosis and assessment tools for sustainable development of the company]. *Visnyk ONPU. Ekonomika upravlinnia*, no. 2(36) (2011): 312-319.